

تأمین امنیت و کرامت زنان ۱۰سال است که معطل یک متن قانونی جامع است. متن موجود که به مجلس رسیده است، با متن اولیه تفاوت‌های زیادی دارد. برخی معتقدند لایحه جدید نمی‌تواند مطلوب‌ها را در حوزه زنان بر آورده کند. حالا باید منتظر ماند و دید نهایتاً زنان صاحب یک متن قانونی و جامع و مانع خواهند شد یا نه؟

پرونده «جوان» از لایحه زنانه‌ای که ۱۰سال در ۳ دولت و ۳ مجلس معطل ماند

لایحه صیانت به‌ایستگاه مجلس رسید

آیا چکش خواری و کم و زیاد شدن بندهای لایحه «صیانت، کرامت و تأمین امنیت بانوان در برابر خشونت» در مجلس یازدهم پایان می‌یابد و این لایحه بالاخره لباس قانون خواهد پوشید؟

شاید کمتر لایحه‌ای به اندازه لایحه «صیانت، کرامت و تأمین امنیت بانوان در برابر خشونت» در بین دولت‌ها و مجالس مختلف دست به دست شده باشد. بیش از ۱۰سال است که لایحه‌ای با محتوای حمایت از زنان در برابر خشونت چکش‌خواری می‌شود اما در طول ۱۰سال گذشته هنوز به‌ایستگاه آخر نرسیده است. حتی ورود قوه قضائیه به این لایحه و اصلاحاتی که با ساعت‌ها کار کارشناسی روی این لایحه صورت گرفت هم هنوز لایحه «صیانت، کرامت و تأمین امنیت بانوان در برابر خشونت» را نهایی نکرده است. پس از انتشار این لایحه در شهر یوه ماه سال گذشته، دولت

با وجود این ظاهر اُیجه‌ای که تحت عنوان لایحه «حمایت از زنان در برابر خشونت» و نه لایحه «صیانت، کرامت و تأمین امنیت بانوان در برابر خشونت» به مجلس ارسال شده تغییراتی داشته و چندان به لایحه اصلاح شده توسط معاونت حقوقی قوه قضائیه شبیه نیست؛ موضوعی که می‌تواند سبب شود مجلس ایستگاه آخر لایحه‌ای برای حمایت از زنان در برابر خشونت نباشد!

ساختار خاص جامعه ایرانی و خانواده محور بودن آن موجب شده تا آمار خشونت به خصوص خشونت‌های خانگی زنان در کشورمان چندان زیاد نباشد. آمار نسبتاً پایین خشونت خانگی در ایران نکته‌ای است که معصومه ابتکار معاون زنان و خانواده رئیس‌جمهور هم به آن ادعان دارد اما در عین حال قانونی مختص به حمایت از زنان در حوزه خشونت‌های خانگی و اجتماعی نیز در کشورمان وجود ندارد و در این زمینه به‌خلاً قانونی مواجه هستیم. سال‌ها پیش رهبر معظم انقلاب در سومین نشست اندیشه‌های راهبردی با موضوع زن در خصوص خلأهای قانونی و حقوقی موجود در زمینه تأمین امنیت زنان در خانواده صحبت فرمودند.

پس از این بود که در اسفندماه سال ۹۰ نشست با حضور تنی چند از اساتید، و کلا و صاحب‌نظران این حوزه در معاونت امور زنان و خانواده دولت دهم برگزار و پیش‌نویس لایحه در قالب پنج فصل و ۹۲ ماده طی

فرآیندی تدوین شد. پس از شش بار ویرایش در آذر سال ۹۱ به پنج فصل و ۸۱ ماده تغییر پیدا کرد. عمر دولت دهم برای به ثمر رساندن این لایحه قد نداد اما تغییرات آن همچنان ادامه یافت تا اینکه لایحه مذکور پس از سه سال بازنویسی، در دولت یازدهم به پنج فصل و ۷۷ ماده تغییر یافت.

■ **دولت یازدهم و حاشیه‌های لایحه حمایت از زنان در برابر خشونت**
با روی کار آمدن دولت یازدهم و نشستن شهیندخت مولاوردی بر صندلی معاونت زنان و خانواده رئیس‌جمهوری این لایحه پیگیری شد اما با تغییراتی گسترده و جرم‌انگاری‌هایی در سطح وسیع که صدای بسیاری از کارشناسان حقوقی و حتی برخی فعالان حوزه زنان و خانواده را هم درآورده بود. اما با ورود قوه قضائیه لایحه تغییراتی کرد و حتی نام آن از لایحه «تأمین امنیت زنان در برابر خشونت» به لایحه «صیانت، کرامت و تأمین امنیت بانوان در برابر خشونت» تغییر کرد. لایحه اصلاح شده دارای ۷۷ بند است و از نگاه بسیاری از کارشناسان حقوقی علاوه بر اینکه ایرادات لایحه قبلی در افزایش جرم‌انگاری‌ها را ندارد، لایحه‌ای جامع‌تر است و به ابعاد بیشتری از مسئله خشونت علیه زنان توجه کرده است. استقبال از لایحه صیانت از حقوق بانوان تا بدینجا بود که فراکسیون زنان مجلس در دیدار با سیدابراهیم رئیسی ریاست

قوه قضائیه بابت تدوین و ارائه این لایحه با اهدای لوحی تقدیر کردند. نقاط قوت این لایحه نسبت به لایحه قبلی حتی مورد تأیید منتقدان قرار گرفت به گونه‌ای که شهیندخت مولاوردی معاون حقوقی سابق رئیس‌جمهور و چهره پرحاشیه حوزه زنان و خانواده هم مهر ماه سال گذشته در مصاحبه‌ای با روزنامه اعتماد دربارۀ لایحه اصلاحی قوه قضائیه گفته بود: «الحاقاتی که در نسخه انجام شده، یعنی لایحه ۵۰ ماده‌ای به ۷۷ ماده تبدیل شده، بعضاً دارای نوآوری و ابتکاراتی است که حتی از دید دولت هم مغفول مانده بود که باید اینها را برجسته و از آنها حمایت کنیم.» با وجود این اما لایحه مذکور چیزی نزدیک به یک سال در دولت معطل ماند و مجلس دهم به رغم استقبال از تصویب این لایحه، عمرش را قنداد نماند تا نهایی کردن نخستین قانون حمایت از زنان را در کارنامه کاری خود داشته باشد.

■ **لایحه صیانت در ایستگاه مجلس**
آخرین اصلاحیه این لایحه شامل ۵۸ ماده و پنج فصل تعاریف و کلیات، نظرات بر اجرای قانون، وظایف دستگاه‌های اجرایی، جرائم و مجازات‌ها و آیین دادرسی است و مطابق با آن هر رفتاری که موجب ورود آسیب یا ضرر به جسم یا روان یا شخصیت، حیثیت یا محدودیت یا حرومیت از حقوق و آزادی‌های قانونی زن گردد، به عنوان خشونت تلقی می‌شود. این ویرایش نهایی حالا پس از حدود یک سال معطل ماندن این لایحه

در دولت، ۲۴ دی ماه لایحه مذکور به مجلس ارسال شد و شاید این آخرین ایستگاه لایحه «صیانت، کرامت و تأمین امنیت بانوان در برابر خشونت» باشد. هر چند به گفته معصومه ابتکار معاون امور زنان و خانواده رئیس‌جمهور، در جامعه ما خشونت خانگی و اجتماعی علیه زنان آمار بالایی ندارد و در مقایسه با سایر کشورها ایران از وضع بهتری برخوردار است. از نگاه وی باید در جامعه اسلامی عدالت و امنیت برقرار باشد تا زنان بتوانند همدوش مردان زندگی رو به رشد و پیشرفتی داشته باشند. از این رو دولت ایران در چارچوب شرع مقدس لایحه «حفظ کرامت و حمایت از زنان در برابر خشونت» را مصوب کرد. این لایحه به ابعاد مختلف بحث خشونت خانگی و سایر خشونت‌های درون جامعه می‌پردازد و قدم مهمی برای قانونی‌سازی آن‌ها است. البته توسط مجلس تصویب می‌شود و زمینه را برای امنیت و توجه به حقوق زنان فراهم خواهد کرد.

حالا نگاه‌ها به مجلس است و همه منتظرند ببینند مجلس یازدهم با لایحه‌ارسانی دولت تحت عنوان لایحه «حفظ کرامت و حمایت از زنان در برابر خشونت» چه خواهد کرد و آیا مجلس ایستگاه آخر این لایحه خواهد بود یا دست به دست شدن و کم و زیادهای این لایحه رکورد تازه‌ای را برای آن ثبت خواهد کرد؟

لایحه «صیانت، کرامت و تأمین امنیت بانوان در بر ابر خشونت» با تغییر و تأخیر به مجلس رسید

در ساختار قبلی، معاونت امور زنان یکی از اعضا بود که در ساختار فعلی، نایب‌رئیس شده است. همچنین برخی بخش‌ها به این تشکیلات افزوده و برخی حذف شده‌اند. علاوه بر این، در وظایف مربوط به دستگاه‌ها، تغییراتی حاصل شده و بندهایی که مربوط به نقش‌های جنسیتی و مهارت‌های مربوط به زنانگی و مردانگی و ایفای نقش‌های متناسب با هویت جنسیتی افراد یا بندهای حمایتی از زنان شاغل و خانه‌دار حذف شده‌اند که البته نگاهی به گزارش‌های جامعه‌شناسانی، روانشناختی، بررسی کارشناسی است.

در بخش مجازات‌ها و آیین دادرسی، لایحه کوچک‌تر و موادی حذف شده است اما تقریباً مواد باقی مانده تغییراتی نداشته است. در حال حاضر کارگروه‌هایی در راستای بررسی لایحه با همکاری مرکز پژوهش‌های مجلس طراحی شده و شکل گرفته و مقرر است کلیات، بخش‌ها و مواد لایحه از منظرهای جامعه‌شناسختی، روانشناختی، فقهی، کلامی و حقوقی با کارشناسان و پژوهشگران بررسی شود. همچنین با مشارکت دستگاه‌های ذی‌ربط، موانع و ظرفیت‌های دستگاهی در اجرای این لایحه مورد بررسی قرار گیرد. علاوه بر این، مشارکت قضات و وکلای نیز در بررسی این طرح در نظر گرفته شده است.

فاطمه قاسم‌پور
رئیس فراکسیون زنان و خانواده مجلس شورای اسلامی

در دولت یازدهم روند لایحه حمایت از زنان در برابر خشونت متوقف ماند و در نهایت با تأخیری چندین ساله، لایحه در دولت تأیید و به قوه قضائیه ارجاع داده شد و آنجا در دست بررسی قرار گرفت. لایحه در معاونت حقوقی قوه قضائیه با حضور کارشناسان اجتماعی و حقوقی بررسی شد و به پنج فصل و ۷۷ ماده تبدیل و سال گذشته به معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری ارسال شد. با وجود آنکه در جلسات معاونت حقوقی قوه قضائیه، نماینده معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری نیز حضور داشت، اما لایحه «صیانت، کرامت و تأمین امنیت بانوان در برابر خشونت» بیش از یک سال در این معاونت متوقف ماند و با تأخیری طولانی به دست مجلس شورای اسلامی رسید.

مرور مختصر و اولیه لایحه ارسانی نشان می‌دهد که اولاً در بخش تشکیلات، کمیته ملی زیرمجموعه شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم، به کارگروه ملی زیرمجموعه وزارت دادگستری تغییر پیدا کرده و بالطبع، رئیس آن نیز از معاونت پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه، به وزیر دادگستری تغییر یافته است. علاوه بر این، سایر اعضا، ارتقای رتبه مدیریتی دارند. یعنی از معاون وزیر کشور، معاون وزیر آموزش و پرورش و... به وزیر کشور، وزیر آموزش و پرورش و... تبدیل شده‌اند. که البته این تغییر مزایا و معایب خاص خود را دارد.

یادداشت

خانواده محور بودن جامعه ایرانی عامل پایین بودن آمار خشونت خانگی علیه زنان

■ محمد نیک‌ضمیر

جامعه ایرانی و کشور ایران، جامعه‌ای خانواده‌محور است. در چنین ساختاری زنان، مردان و فرزندان هر کدام نقش مشخصی دارند و هر کدام از اعضای خانواده در کنار ایفای نقش خود نقش حمایت از سایر اعضا را نیز بازی می‌کنند. این ایفای نقش حمایتی برای زنان خانواده‌اعم از مادر، خواهر یا همسر اغلب شکل و شمایل حمایت‌های عاطفی را دارد. در مقابل مردان خانواده یعنی پدر، برادر و شوهر در جایگاه حمایت‌های اقتصادی و امنیتی قرار می‌گیرند و به این شکل نظام خانواده قوام می‌یابد و در چنین ساختاری با نقش‌آفرینی هر یک از اعضا شاهد برقراری امنیت روانی- عاطفی و امنیتی - اقتصادی هستیم.

با وجود این نمی‌توان گفت تمامی خانواده‌ها از وضعیت و روابط سلامتی برخوردارند و خیلی وقت‌ها حتی در ساختار خانواده محور ایرانی با آسیب‌هایی مواجه می‌شویم که این آسیب‌ها موجب به خطر افتادن امنیت روانی- عاطفی و امنیتی - اقتصادی اعضای خود می‌شوند. بدین مفهوم که گاهی وقت‌ها خانه و خانواده آنچنان که باید و شاید برای زنان خانواده امن نیست و مرد یا مردان خانواده به جای ایفای نقش حمایت امنیتی - اقتصادی، موجب ایجاد احساس ناامنی در همسر، فرزند یا خواهر خود می‌شوند.

بدیهی است بروز اختلافات، ناامنی و خشونت‌های خانگی در کشور از درجات مختلف برخوردار است و در اغلب موارد حتی در صورت بروز خشونت خانگی در کانون خانواده، اعضای خانواده ترجیح می‌دهند موضوع را بین خودشان حل کنند. چنین خانواده‌هایی با وجود بروز اختلاف و آسیب توانایی بازسازی و ترمیم روابط خود را دارند و حتی همان رنی که ممکن است از طرف شوهرش مورد خشونت قرار گرفته‌باشد یا خواهری که از برادرش آسیب دیده باشد، دلش نخواهد موضوع را به مراجع قضایی بکشاند و به این موضوع باور داشته باشد که حل مشکل در خارج از محیط خانواده تبعات خاص خودش را دارد و خیلی وقت‌ها نه فقط منجر به رفع اختلافات و مشکلات نمی‌شود بلکه می‌تواند این چالش‌ها را تعمیق هم بکند.

با وجود این گاهی اوقات عمق این خشونت‌ها و اختلافات خانوادگی آنچنان زیاد است که عدم‌ورود یک نهاد ثالث و حتی دخالت‌های انتظامی و قضایی ممکن است به بروز جنبانی بزرگ منجر شود. نمونه‌هایی از این چالش‌ها هر از چند گاهی در جامعه اتفاق می‌افتد و تبعات اجتماعی و خانوادگی نامناسبی دارد. چیزی شبیه ماجرای قتل رومینا اشراقی توسط پدرش که در کنار کشته شدن این دختر نوجوان و از هم پاشیدن خانواده‌اش، موجب سواستفاده رسانه‌های معاند شد.

این در حالیست که شاید اگر قانونی برای حمایت از رومینا و رومیناهایی که در گوشه و کنار کشورمان وجود دارند، تصویب و اجرایی می‌شد، می‌توانست از این جنایت جلوگیری کند و چندین قربانی به جامعه تحویل ندهد. در واقع ماجراهایی چون قتل رومینا یک قربانی ندادرد و حتی پدر این نوجوان تالش می‌خود به نوعی قربانی ماجراست.

بنابراین در کنار نگاه پیشگیرانه و تلاش برای تحکیم بنیان خانواده و آموزش خانواده‌ها برای داشتن روابطی سلامت و تأکید بر آگاه‌سازی‌های جمعی برای یادگیری روش‌های حل اختلاف، لازم است تا برای مواردی از خشونت خانگی که می‌تواند به بروز عواقب جبران‌ناپذیر ختم شود هم فکری کرد و قانون و مصوبه‌ای برای اینگونه موارد در نظر گرفت.

تلاش‌های ۱۰ساله برای تصویب قانونی در راستای حمایت از زنان در برابر خشونت در همین راستا صورت گرفته است اما گاهی تعلل و گاهی اوده شدن این لایحه با اهداف و اغراض سیاسی موجب شده تا این لایحه تا کنون به ثمر نرسد. حالا اما این لایحه ظاهراً به ایستگاه آخر رسیده است. هر چند هنوز لایحه «حفظ کرامت و حمایت از زنان در برابر خشونت» در مجلس اعلام وصول نشده اما به نظر می‌رسد به اندازه کافی مراحل مختلف را گذرانده و از دربین قوه قضائیه و دولت هم عبور کرده است.

با وجود این تغییرات نهایی لایحه طی یک سال گذشته در دولت ممکن است در مواردی نتواند نظر مجلس را با خود همراه کند. حالا باید منتظر اعلام وصول مجلس بود و دید نمایندگان مردم در مجلس یازدهم چه اصلاحات، مواد و تبصره‌هایی را بر این لایحه خواهند زد و آیا این لایحه بالاخره بعد از ۱۰ سال به قانونی برای حمایت از زنان در مقابل خشونت تبدیل می‌شود؟!